

Så var begynnelsen – idel ädel adel

av Olof Santesson

TITEL:

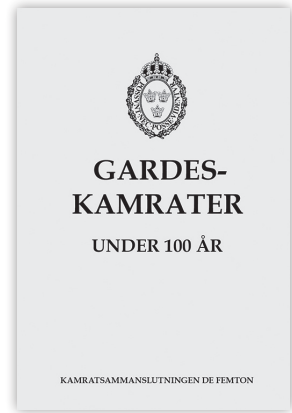
Gardeskamrater under 100 år

REDAKTÖR:

Hans Mattsson

FÖRLAG:

Kamratsammanslutningen De Femton,
Norrtälje, 2022

TITELN FÖR TANKEN till bekymmerslösa dagar då karriären låg framför en – subaltern-åren. Sådana sammanslutningar fanns förstås. Men gardeskamraterna ifråga är medelålders- eller rent av äldre herrar man mötte på mässen med respekt som bataljon- eller kompanichefer. De var snarast vid slutet av karriären, kanske kända över hela regementet med smeknamn (bakom ryggen?) för personlighetsdrag och vanor/ovanor. Den näst yngste som hade kommit ifråga var vid tillfället 36 år. Författaren av denna minnesbok, som med sina mörka mustascher sticker av i gruppbilderna, lite av en sardonisk pirat, har tagit sin uppgift som Svea gardes-historiker på stort allvar.

Det hade börjat i en mörk tid av demonstrationer, hungerkravaller, klassmotsättningar och föga dold fientlighet mot ”det militära”. Vid det äldsta och förnämsta gardesförbandet som det yttersta värnet för kungamakten hade man nog försökt göra det bästa av läget. Vad som nu av de nio ”stiftarna” proklamerades som födelsen av ”de femton” anses nog ha sitt ursprung i en

officerarnas avsomnade kägelklubb vid livgardet. Antalet är ingalunda egendomligt. Man behövde vara just femton för att få extra tilldelning av alkohol vid sina träffar enligt då gällande utminuteringsbestämmelser. Datum var dock lite speciellt: måndagen den 11 november 1918, första världskrigets stillståndsdag och kronprinsen Gustaf Adolfs 36 års-dag. Vad man kom överens om var i förstone lite formlöst, och mötesprotokoll lyste med sin frånvaro. Någon ekonomi att tala om fanns ännu inte.

Men med möten varje höst och vår tog denna klubb av officerare som börjat sin tjänstgöring vid livgardesförband ett tag om traditioner och s k tidlösa ideal. Att man hade lätt att komma överens fann sin förklaring i att alla var adelsmän, ofta med släktband. Fem var grevar. Med ett nästan totalt avbrott för beredskapsåren fortsatte man att hålla på formerna med ett pärlband av jubileumsmöten. Det skulle dröja till 1957 innan man med motstånd av C A Ehrensvärd (invald som nr 47), arméchefen som inte riktigt respekterade krigsårens sto-

ra officersintag, valde in en ofrälse medlem. Noteras kan att jubileerna 1988, 2008 och 2018 har firats på Riddarhuset.

Med tiden har man inte slarvat med formerna. 1927 års stadgar har reviderats fyra gånger. Av den senaste, 2019, framgår syftet tydligt: ”exklusivt traditionsbevarande”. Ledningen består av ordförande plus tre med följande uppdrag: verkställande direktör, vice ordförande, sekreterare, skattmästare, klubbmästare och arkivarie. Vid sidan av ordinarie ledamöter – alltså dessa 15 st – hedersledamöter och upp till trettio extra ordinarie. Protokoll och årsavgifter avrundar organisationen. Regementschefer inbjuds, så även subalternernas ordförande och bataljon- och stabschefer. Av medlemsgrundande förband finns Livgardet och dess föregångare: Svea livgarde, den kortlivade Livgardesbrigaden och Livgardets dragoner. Boken identifierar 182 ledamöter, varav fyra civil-militärer och en civil. 2018 valdes den första kvinnan in. Samma år den förste livdragonen.

Av störst allmänt intresse är nog de 52 kortbiografier som redaktören Hans Mattsson har samlat. Bland dem märks en arméchef (Ehrensverd), en flygvapenchef, Bengt Nordenskiöld (72), en ÖB, Sverker Göransson (155), och mer än en handfull militärbefälhavare och fördelningschefer. Påfallande är hur höga befattningar även många fler har uppnått, både civila och militära. Extra positivt är vilken betydelse här, för ovanlighets skull, som getts chefsroller i krigsförband, vilket vi inte blivit bortskämda med. Man kan räkna upp till dussinet brigader runt Mälaren. Några av alla dessa officerare, många upp till överstar av 1:a graden, har utvecklats som specialister på exempelvis signaljänst och indirekt eldunderstöd.

Det är uppenbart vilken betydelse som närheten till Stockholms utbud av framträdande poster inom myndigheter och organisationer har haft. Här finns inga exempel på

”bygdemajorer”, dessa hedervärda officerare som har valt en tillbakadragen karriär genom att inte kastas mellan olika utbildningar utan stannat hemma på kasern. Istället möter man en officer som blir partiledare, Jan Björklund (151). Från underrättelseområdet ett känt namn, Carlos Adlercreutz (57), här presenterad som initiativtagare 1937 till den allmänna säkerhetstjänsten i Sverige.

I Axel Hård af Segerstad (107) hittar läsaren den av Finlands fortsättningskrig 1941–1944 engagerade chefen för frivilligkompaniet som råkade riktigt illa ut vid Vierumäki i Orvar Nilssons *När Finlands sak blev min* (Schildt 2002). Ingen hade lika lång krigserfarenhet som Axel Hård. Ett annat öde gäller Gustaf Welin, generallöjtnanten som dog i sin port vid hemkomsten från att tidigare samma höstkväll ha lett kamratföreningens nittioårsjubileum på Riddarhuset.

En framträdande plats inom kamratsammanhållningen har intagits av Kim Åkerman (128), född i Finland och svensk medborgare 1953, kanske mer identifierad som dynamisk sekreterare inom Krigsvetenskapsakademien innan han drog sig tillbaka i moderregementets miljö. Att vår studentkamrat i Norra Latin, Finn Werner (132), var född i Köpenhamn, visste vi i årgång 1951 men kände nog inte till hans dramatiska ögonblick som tioåring före uppbrottet ur morfaders ambassadörsbostad i Berlin efter den 9 april 1940. Hans läkarplaner byttes mot lyckad officerskarriär efter bytet till svenskt medborgarskap 1952, året före Åkerman. Lite oväntat att läsa om hans ”stora formuleringskonst”, i skolan lyste han mest som spänstig gymnast och härförare i all bollsport.

För att summera: en trevlig liten volym om några av våra dugande officerare och deras kamratskap.

Recensenten är ledamot av KKrVA.